

»DEBRECENI EGYETEMI EGYESÜLJETEK!«

DÖK

KÉRŐDÖJEL

1991. JANUÁR 25.

ENGEDÉLY NÉLKÜL FOLYIK AZ ÉPÍTKEZÉS
— Ki ki alatt vágja a fát? —

Riport az ügyben érdekelt prominens személyekkel a 8. oldalon

I. évf.

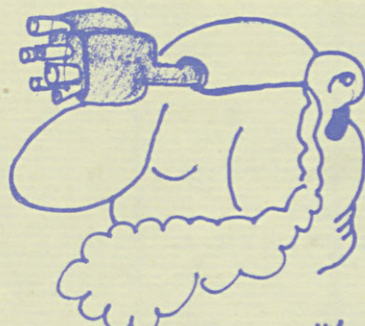
II.

II.

III.

IV.

etc.

TUDÓSÍTÁS AZ EGYETEMI TANÁCS 1991. JANUÁR 17-I ÜLÉSÉRŐL

ET. riportok

Prof. Dr. Muszbek

?: Az Ön véleménye szerint milyen helyzet alakul ki a DOTE-n, ha egy docens lesz a rektor?

V: Az a véleményem, hogy egy oktatási törvényt az ET nem bírálhat fölül. Nem használna az egyetemnek, ha a tanszékvezető tanári kar szembekerülne az ET-csal. Nagyon remélem, a mi egyetemünkön a professzori kar és az ET többi része együttműködnek. Azt gondolom, hogy az egyetemnek olyan professzorokat kell választani, akik alkalmasak erre a funkcióra. Ha nincs ilyen ember, a tanszékvezetői gárda nem érdemli meg, hogy tanszékvezető legyen. Ha egy egyetemi tanár nem alkalmas erre, azt le kell váltani, 5 évenként lehetőség van rá, le kell szavazni. De úgy gondolom, hogy úgy a rektornak, mint a tanszékvezetőknél meg kell adni a lehetőséget, azt a jogot, hogy vezessenek. Ha rosszul csinálják, azt számon kell rajtuk kérni.

?: Ön szerint nem kapná meg a bizalmat az ET-től egy docens rektor, annak ellenére, hogy szakmailag, gazdaságilag hozzáértő?

V: Ha egy ilyen docens van, azt azon nyomban egyetemi tanárrá kell választani. És utána lehet rektor is.

Dr. Mándi

?: Véleménye szerint hogy alakul a helyzet, ha egy docens lesz a rektor?

V: Azon docens számára, aki egy ilyen választás esetén a rektorságot elfogadná, ez öngyilkosság lenne, hiszen egy hierarchizált társadalomban - főleg, amilyen az

orvosi is - ilyesmi elképzelhetetlen.

?: Ön akadálynak ezt a hierarchizált rendszert látja?

V: Igen, bárki lesz is a rektor, az csak a 4 frakció közös támogatásával tud az egyetem javáért dolgozni. Ha valamelyik frakció a rektor ellen működne, akkor nyilvánvaló, hogy néhány hónapon belül megbukna a rektor.

?: Szakmailag, gazdaságilag vagy milyen szempontból?

V: Egyszerűen bármilyen, akármi-lyen jó javaslata vagy döntése is lenne, annak számos lehetősége van, hogy megakadályozzák.

Dr. Csiba

?: Milyen helyzet fog kialakulni, ha egy docens lesz a rektor?

V: Nem az a lényeg, hogy docens vagy egyetemi tanár, hanem, hogy egy dinamikus menedzser legyen, aki meg tud szólalni angolul vagy németül, de lehetőleg mindkét nyelven és nagyon komoly nemzetközi kapcsolatai vannak.

?: Ezek általános dolgok, de itt, a helyi szituációban bizalmat kapna-e az ET-től, vagy döntéseit "megfűrnák"?

V: Ha már megválasztott rektor és ezeknek a tulajdonságoknak eleget tesz, nem fogják "megfűrni". Biztos, hogy nagy ellenállás van, hogyha egy docenst akarnak megválasztani, de ha a fiatalok frakciói számára elfogadható, akkor ezt keresztül kell vinni.

Szepesi Gábor, ET Diákfrakció

?: Szerinted milyen helyzet alakul ki, ha docens lesz a rektor?

V: Nagyon kellemes. Ez, hogy docensekben is tudunk -illetve tudnak a frakciók gondolkodni, lényegesen kibővült a kör, ahonnan lehet válogatni. Így,

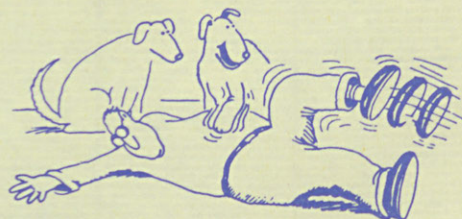
gondoljuk, nagyobb eséllyel fogrog ki egy olyan rektor, aki méltó lesz ahhoz, hogy ezt az egyetemet vezesse, ill. képviselje mindenhol. Hogy docens legyen a rektor, arra nagyon jó példa az Állatorvosi Egyetem, ahol egy 42 éves, energikus, megbízott rektor tevékenykedik, nem fejeget, csak színvonalat, minőséget követelve.

?: Jelenti-e ez azt, hogy a diákság nem lát megfelelő embert az egyetemi tanárok körében?

V: Nem, ez félreértés. Előre is szeretném leszögezni, hogy mi a diákfrakció nevében csak most kezdjük el a tárgyalásokat. Tehát nyilvánvalóan azt a mechanizmust követjük, hogy meghatároztuk azokat az alapelveket, amik a rektor jelölésében döntőek. Ezek pedig, amit a frakció is elfogadott :

- diákokkal való kapcsolatteremtési képesség
- demokratikus döntéshozási mechanizmusokra való hajlam
- az egyetemért végzett eddigi aktivitás
- lobby-tagság
- többi frakció hozzáállása
- milyen rektorhelyettesekkel dolgozna együtt.

Tehát a lényeg az, hogy a rektori székben nem az befolyásolja a döntéseket, hogy docens ül ott vagy intézetvezető, hanem, hogy milyen ember.

Láttál már kutyt, amikor vakarja a hasát, hogy rázza a lábát? (A szék.)

Interjú Dr. Frenyó Lászlóval a Budapesti Állatorvostudományi Egyetem rektorával (1990. dec. 1.)

?: Év elején nagyon sok egymásnak ellentmondó hírt kaptunk a rádióból, TV-ből, melyek az Állatorvostudományi Egyetemen zajló eseményekről számolnak be. Kérjük, pontosítsa ezeket a híreket.

V: 1990. tavasza nagyon viharos volt egyetemünkön. Néhányan az ifjabb generációból úgy érezték, hogy a helyzet a továbbiakban tarthatatlan, nem érezték biztonságosnak a környezetet az alkotómunkához, azért azt gondoltuk, hogy a törvényes kereteket kihasználva, egyes fórumokon hallatni fogjuk hangunkat.

?: Ez szakmai, vagy korosztályos puccs volt?

V: Nem volt puccs. Bizonyos korosztályhoz kötődik, ez természetes következménye az elmúlt negyven évnek. A jelenlegi professzori gárda csaknem 90%-a 60 év fölötti volt. Ezt követően egy komplett generáció gyakorlatilag hiányzott, és a derékhadat az én korosztályom, a korai negyvenesek képviselték. Tehát, hogy ez egy korosztályhoz kötődik, az természetes következmény. Puccs semmiképpen nem volt, hiszen mi vita alapján nyertük meg a tömeg bizalmát.

?: Eszerint Ön professzor, illetve tanszékvezető?

V: Nem, az Élettani Tanszék docense vagyok. A mostani egyetemi vezérkar is a docensi körből kerül ki.

?: Az oktatási törvény úgy fogalmaz, hogy rektor csak egyetemi tanár lehet...

V: Ezért megbízott rektor vagyok. Mi tájékoztattuk mindkét szaktárcát, és Antall József miniszterelnök urat is lépéssorozatunkról, és látva a mi mozgalmunknak, aktivitásunknak a tiszta, demokratikus jellegét és anarchiamentességét, a törvényesen új-jáalakult ET fölterjesztése alapján a megbízott rektori címet adományozták. A továbbiakban nem csupán az én, hanem számos más, erre felkészült oktatónk egyetemi tanári kinevezése folyamatban van. Mi egy összdolgozói fórumot hívtunk össze. Ez egy nyílt vita során meghallgatva az egyetem előző vezetőjének elgondolását az átalakulásra vonatkozóan és az általam tolmácsolott új koncepciót, hosszú-hosszú évtizedek után először, titkosan szavazott. A szavazás egyértelműen az én koncepciómat támogatta.

?: Az Egyetemi Tanács hány évre nevezte ki Önt?

V: Mi az összdolgozói értekezleten egyéves mandátumot kértünk. Nem holmi szerencselovagok akarnak itt székeket cserélni, hanem egy elkötelezett generációról van szó, mely természetesen soraiba vesz korosztálytól függetlenül bárkit, aki alkalmasnak ítéltetik és kellő önfeláldozással vállalja ezt a munkát.

?: Az új rektor megválasztása milyen metodika alapján történik?

V: Valószínűleg előbb-utóbb fel fog merülni az általános pályázatrendszer, a tanszékvezetőkhöz

vonatkozásában mindenképpen. A rektor kinevezését illetően az új ET (amit mi Szenátusnak kívánunk nevezni) testületi döntést hozna. Új SZMSZ-t kell kidolgoznunk. Az ET tulajdonképpen létrehozta azokat az elgondolásokat, amiknek alapján feloszlatta önmagát és létrehozta az új Szenátust, és ez a Szenátus fog javaslatot tenni a rektor személyére.

?: A Szenátusban hány ember lesz?

V: Terveink szerint egy szűk csoport lesz, elkerülendő azt, hogy 30-50 fős tehetetlen tömeggel kelljen fontos kérdéseket megtárgyalni. Vezető oktatók mellett beosztott kutatók, hallgatók és alkalmazottak kamarái léteznek. A vezető oktató-kutatók köréből 7 személy fog bekerülni a Szenátusba, mivel a világ egyetemsein mindenhol így van. Koncepciózus kérdések megvitatásánál kell, hogy a vezető oktatók egy nemzetközileg is elismert közössége legyen a húzóerő. A többi három kamara 2-2 képviselőt küld. Ez látszólag ellentmond annak, hogy az 1/3-os hallgatói arány meglegyen. A hallgatóság maga is támogatja ezt. A hallgatóságot mi teljes mértékben megkíméltük annak idején a bizonyos értelemben vett forradalmi átalakulásoktól. Nagyon jól tudtuk, hogy számukra életveszélyes dolog lett volna komolyan aktivizálódni. Mi az ő folyamatos informálásuk mellett vállaltuk a felelősséget.

?: A gazdaságirányítás megváltozott-e az egyetemen?

V: Létrehoztunk egy ún. Gazdasági-Költségvetési Bizottságot és egy Szektorváltási Bizottságot, mely kidolgozza az új Szenátus, a tantervi reform, és az új államvizsga rendszerét. A Gazdasági-Költségvetési Bizottság teljesen szabad kezet kapott, felmérte a gazdaságirányítás pillanatnyi rendszerét, az anomáliákat, erről beszámolót készített az ET-nak, ezt követően szélesebb körű, összegyetemi tájékoztatásra is kiadott egy anyagot.

?: Kik vannak a Gazdasági Bizottságban?

V: 4 ember volt a Vizsgáló Bizottságban és külső szakértőket kértünk fel. A szakértők véleménye az volt, hogy egy így elállott, mindannyiunk által ismert, sok anomáliával terhelt szisztémában, ha egy külső csoport jön felülvizsgálni, a legtöbb információ pillanatok alatt eltüntethető. Egy közbizalmat élvező belső társaság, ha megszerzi azokat az információkat, melyek szükségesek az átvilágításhoz, szakemberek bevonásával már tud dönteni. Azt vallottuk és valljuk, hogy a régi diszkrimináció helyett nem csinálunk újat. Automatikusán nem rugunk ki senkit csak azért, mert az előző apparátusnak a végrehajtója volt. Viszont egy vonalat húztunk és azt mondtuk, hogy ettől kezdve, aki ezt az értékrendet nem éri el, automatikusán aláírja a távozását.

?: Köszönjük a beszélgetést.

Exkluzív interjú Dr. Ember Istvánval, a Közegészségtani Intézet adjunktusával

?: Megindultak a kezdeményezések a Debreceni Universitas létrehozásáért. A tanár úr szerint ez hogyan érintené a DOTE-t? Mit szólnak hozzá az oktatók?

V: Kétféle aspektusból kell megítélni ezt a dolgot. Az egyik az, hogy érdekcsoportok, réteg-csoportok és személyek vannak. Az eg szen biztos, hogy egyes érdekcsoportoknak, személyeknek, intézeteknek egyáltalán nem tenne jót az Universitas, hiszen - ne nevezzük nevén az intézeteket - mindannyian tudjuk, hogy vannak olyan intézetek, melyeknek van alternatív párja a Kossuthon vagy az Agráron. Egyrészt versenyhelyzetet teremtene, másrészt munkaerő felszabadulással járna, harmadrészt a hallgatóknak választási lehetőséget adna. Van egy csomó olyan intézet, ahol nincs effektív munka, nincs versenyszituáció, elmaradottak, nem követték az időket. Ezeknek az intézeteknek semmiképpen nem érdekük az Universitas létrehozása. A másik aspektus, hogy vannak olyan speciális karok, szakok, amik jellemzők az egyetemekre, ugyanakkor vannak olyanok, amelyeket minden egyetemen egyformán kell oktatni. A speciális igényeket valamilyen módon integrálni kell.

?: Az Universitas létezett a háború előtt is. Van-e rá valamilyen szabvány?

V: Nincs szabvány, sőt a generációnk előtt még minta sincs. Ha azt hisszük, hogy az Universitasal sikerül valami nagyon klassz dolgot létrehozunk, lehet hogy tévedünk, lehet hogy igazunk van. Nyugaton a sokszínűség, a demokrácia jellemző, pluralista az oktatási rendszerük. Van Universitas és vannak nagy egyetemek, melyeknek vannak karai.

?: Ön szerint mik az Universitas előnyei?

V: Például, hogy egy orvostanhallgató fogja magát, és azt mondja, hogy most tanulok három félév geológiát vagy meteorológiát, mert engem ez érdekel. Egy laza Universitasban, aminek én a híve vagyok, a választás szabadságán a van hangsúly.

?: Ez áthallgatás...

V: Igen, de elismerést nyer, ebből az ember levizsgázik. Az Universitasnak az a lényege, ha te elvégzel valamit, azt a diplomádban specifikusként elismerik. Itt meg csak elvégzi az ember, és beírhatja az önéletrajzába.

?: Az Ön számára milyen nyilvánvaló előnyei voltak a Bolognai Egyetemen, ahol másfél évig dolgozott?

V: A nyugati szakemberek sokkal specifikusabban képzettek. A magyarokra azt mondják, hogy úgy gondolkodnak, olyan összehasonlító gondolkodással, mint amikor két szobát összehasonlítunk, hogy tele,

vagy üres. Ez a szigorú gondolkodás jellemző a magyarokra és a kis népekre. Jellemző ugyanakkor a széles kitekintés is. Ez egy szegénységi bizonyítvány, mert nem tudunk eléggé belemélyedni egy - egy dologba.

?: Ez egyértelműen anyagi okokra vezethető vissza?

V: Igen, és részben szellemi okokra és az elmúlt negyven év elég mély behatásaira. Bolognában minden lehetőség megvolt ahhoz, hogy az ember normális munkát végezhesen. A hallgatók is állandóan jöttek, nyüsstölték az oktatókat, bejártak a laborokba. Nem húsz embernek voltak gyakorlatok, ahol húsz embernek bemutatott két mikroszkóppal egy metszetet. A gyerekek hónapokon keresztül bekapcsolódtak a munkába, ami érdekelte őket.

?: Mennyire lehetne ennek a legelőnyösebb részét itthon valamilyen szinten megvalósítani?

V: Szerintem ez pénz és pénz kérdése. Legyen jelen a versenyhelyzet, mert ami nem versenyképes, az elmosódik, azt nem is érdemes finanszírozni. Valahol a pénz megtérüléséről van szó, de ugyanakkor ne legyen kötelező ezt meg ezt hallgatni.

?: Mennyire érzi merevnek, konzervatívnak a mi oktatási struktúránkat?

V: Az elmúlt negyven évben, mint minden diktatúra és mint minden szigorú típusú rendszer, nagyon pozíció tisztelő, ranglétra-specifikus volt az egész. Voltak jó oldalai is a dolognak, de a zöme teljesen rossz volt /a tudományos minősítő rendszertől az orvosképzésen át/. Másrészt arról van szó, hogy a nyugati medicina, amit az orvostudományi egyetemeken tanítanak akár Franciaországban, akár az USA-ban vagy Magyarországon, az valahol mindig egy akadémikus szemléletet hordoz magában. A papír és a hivatalosság talaján kell, hogy álljon, mert az orvosi m ködéshez mindig nagyon egzak dolgokat kell letenni az asztalra. Ezért van az a sok bizonytalanság a természetgyógyászok, a talpmasszázs és az agykontroll körül, amik az elmúlt negyven év utáni vákumszituációba berobbantak.

?: Önnek mi a személyes véleménye a paramedicináról?

V: Azért hívják paramedicinának ezeket a dolgokat, mert nem lehet megmagyarázni. Rengeteg olyan dolgot fogtok tanulni, ami közelít ehhez a jelenséghez. Kétségtelenül vannak tények, amikkel a medicina nem tud mit kezdeni. És nem csak a medicina, de a fizika, kémia stb. sem. Megismerésünk korlátozott. Egy tudós, egy orvos csak addig mondhat véleményt bizonyos dolgokról, ameddig rálátása van.

?: Az alap kutatások felgyorsulásával 5-10

évenként megduplázódik az ismeretanyag. Mi mégis 1972-es jegyzeteket is kapunk kézhez. Mi erről a véleménye?

V: Erre csak annyit mondom, hogy szomorú. Viszont van erre egy mondas, miszerint az egyetemi jegyzet a kiadása pillanatában elavult. Arra való az előadás és a szeminárium, hogy az aktuális információt el tudjuk mondani. Egyetemünk fontos hitvallása ez, hogy amit a legutolsó kongresszuson hallott, amit a legutolsó újságban olvasott, azt mondja el az oktató. A törzsanyag, ami nem változik, az úgys ott van benne a könyvben, azt az ember nem ismétli el. Azt mondja el, ami megváltozott.

?: Ön szerint a kutatómunkában kihasználjuk-e a nem technika-centrikus, komoly anyagi háttérrel nem igénylő területeket, mint például a molekuláris biológia?

V: Nem, sőt a magyar kormány restriktív politikája még rosszabb dolgokat fog eredményezni. A magyar kutatók 30-40 %-a kint van külföldön, mert itthon annyira megromlottak, és meg fognak romlani a feltételek, hogy most nem lehet dolgozni. Másrészt tudomásul kell vennünk, hogy rendszerváltás van, most osztják le a lapokat pénzben, hatalomban, pozícióban. Gyakorlatilag ez azt jelenti, hogy belépünk a szabadversenyos kapitalizmus korszakába, momentán úgy néz ki a dolog, hogy aki kapja, marja. Felborultak az értékrendek, mondjuk már a kommunizmus alatt. Úgy érzem magam most itt, mint a múlt század Amerikájában érezték magukat a vállalkozók. Bár Magyarországon a protekcionizmus - ez közép-európai sajátosság - mindig fog működni, a tudomány és a kultúrának is piaci mechanizmusokkal kell majd működni. Ez elől nem lehet meghátrálni.

?: Ez a dolog gazdasági részére vonatkozott. Ön szerint a kutatásban is kialakul majd itt egyetemi szinten versenyszituáció?

V: Én nagyon bízom benne. Ugyanis ha nincs versenyszituáció, csak távoktatás és protekcionizmus, és bizonyos kiragadott paraméterek után mérlegelnek, akkor az torzuláshoz fog vezetni. Először is figyelembe kell venni, hogy nekünk két feladatunk

van. Az első itt az egyetemen az oktatás, majd a tudományos kutatás. A kettő együtt. Azért fizetnek bennünket, mert oktatók vagyunk. Nekünk a tudományos kutatás eredményeit be kell építeni az oktatásba, akkor tudjuk szinten tartani az egyetemistáinkat. Ez majdnem teljes embert kíván, mert naponta olvasni, irodalmazni kell. Ha el tudjuk érni, hogy meg lesznek becsülve az oktatóink, amikor ki is lesz használva a munkaidejük és meg is lesznek fizetve, akkor egy nagyon egészséges versenyszituáció fog kialakulni. Én erre a teljes átalakulásra 3-5 évet adok.

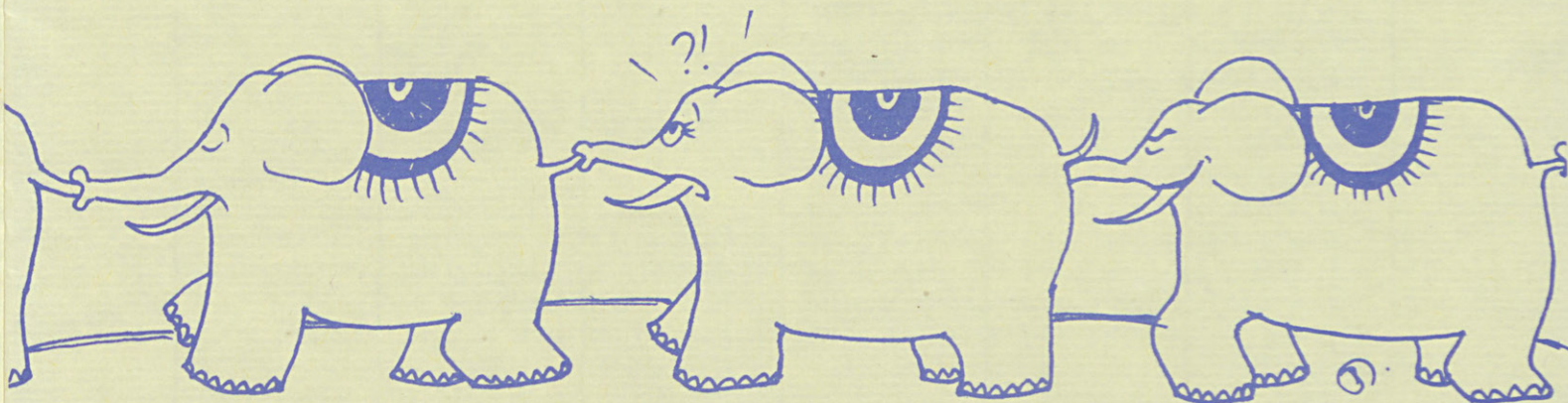
?: Ön szerint az átalakulásba mi, egyetemisták mennyire szólhatunk bele?

V: Az egyetemistáknak abban lenne óriási szerepe, ha oktatási modelleket ismernének meg, beleélnék magukat a külföldi modellekbe. Először is kellene egyetemisták, akik jól beszélnek nyelveket, akik vállalkoznak rá, hogy összegyűjtik a tapasztalatokat, és amikor hazajönnek és készítik ezeket a tapasztalatokból egy javaslatot, és azt mondják az oktatóknak, hogy mi szeretnék, hogy molekuláris biológiából ezt meg ezt tanítsák nekünk. Tehát legyen meg az igény, legyen meg a rálátás, a készség bennetek arra, hogy befogadjátok ezt, sőt magatok kérjétek, hogy tessenek még bennünket tovább nyűstölteni, hogy ezt meg ezt szeretnék. Az az oktató, aki nem követel, aki laza, aki elblicceli a gyakorlatot, legyen rossz oktató és a jó legyen az, aki végighajtja, végigkérdezi.

?: Tehát arról van szó, hogy az egyetemen az oktatásnak szolgáltató funkcióvá kellene válnia?

V: Igen, ez egy teljesen hoci-nesze, piacorientált dolog. Te választhatsz, hogy melyik egyetemre mégy, hogy pluszban felveszel tárgyakat, viszont ugyanakkor vállalnod kell azt, hogy kőkemény számonkérésben lesz részed. A másik dolog, hogy ezért viszont fizetsz. Tehát az egész teljesen értékorientált a diák részéről is, az oktatóérol is.

?: Úgy tudjuk, az Egyesült Államokba készül dolgozni. Köszönjük a beszélgetést, jó utat, jó munkát kívánunk.

Kis Csaba: Mese

- mindarról, ami kimaradt a mesékből

Szóval, furcsán érzi magát az ember, ha már eljutott Bergengóciába. Ez a mese itt kezdődik...

Megannyi viszontagságon túlesett már, kiállta a próbákat, s mindezért csak annyi a jutalom, hogy odatalált. Kalandorok meg is elégednek ezzel, de az igazi Vándort nem elégitheti ki, hogy végül - megszerzvéen a Mindentlátó Varázskristályt, elrabolván a Háromlábú Elefántkakukk legnagyobb aranytojását, magáévá téve a király legkisebb hintalovát, s intravénás méregkapszulával elpusztítván a legförtelmesebb hétszárnyú házigörényt - eljuthatott e mesés tájra.

Igaz, a gyengék már elhulltak az első próbákon - elfelejtették hátrahadni a málnaizü fogkefét, a szalmakék vadászcsalogányt és a 24 dioptriás kerámiafazekat - így arcképük sehol sem díszleg, hírnévükről nem emlékeznek veretes krónikák. Azonban e névtelenek népes tábora minimum bergengóciái karrierjét áldozta társaiért, hisz - tudvalevőleg - az Óperenciás tenger, az Üveghegy és a Kurtafarkú Malac csak százalékra dolgozik. Rádadásul az Óperenciás tenger süket, az Üveghegy vak, a Malac meg nem ért az anatómiához, így az előbbi a hangszin, a középső a fizi-miska, az utóbbi pedig nemekek szerint válogat az egy életét, egy halálos félbődön kovászos uborkáját erre áldozó királyfiak-királylányok között. /Jobb, ha most nem térünk ki arra, hogyan kerülhet valaki királyfiúi vagy királylányi státuszba, mert a hátrányos helyzetű Szegénylegény története már egy másik mese./

Ott jártunk tehát, hogy az igazi Vándor nem elégszik meg bergengóciái állampolgárságával. Tudja jól, hogy az igazi lehetőségek hazája az Óriások országa. Elmegy hát tanácsot kérni a Hétfejű Egységűhöz, a legöregebb óriáshoz, aki már annyira öreg, hogy nagyon, s oly végtelen tudású, mint a Möbius szalag, baljában tartja a Te próbakönyvedet, mely tartalmazza eleddig sikeres próbáid jegyzékét, jobbáiban pedig az általa megalkotott spanyolviaszt /keze kicsit ragad tőle/. Arcán jóságos /ég!/ vigyor ücsörög melán /ettől nem látni igazi arcát/, mely óriássá történt előléptetése óta egyre nagyobb és torzabb méreteket ölt. Láttatván, hogy fejlett tudata ön.

Fáradtságodra való tekintet nélkül faggat, s hiába hivatkozol arra, hogy kétkerekű szárnyas Pegazusodat menet közben kilopták alólad, meg, hogy végül is a trappista sajt ára nem egészen tőled függ, ő mindvégig kitart amellett, hogy márpedig attól még elsüllyedhetsz a mocsárban, ha tudsz úszni. Ekkor zebracsíkos mákonyt locsol rád, megfürdet térdig érő szélben, s fölteszi utolsó gonoszságos kérdését: mi leszel, ha óriás leszel?

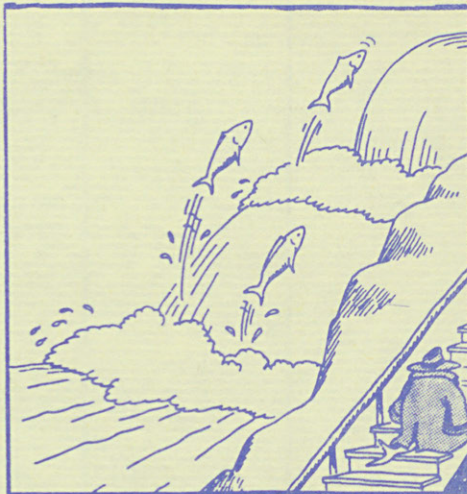
Erre nehogy azt feleld, hogy zsalugáter, melytől nem látszik, mi búzlik annyira, hanem azt, hogy /ránézve jobb kezére/: spanyolviasz. Így feltaláltad magad, meg hát ugye neki is kedveskedsz.

Ha még nem lenne, közben keress magadnak egy háromnyelű vaskalapot - szükség lesz rá -, a sok ücsörgéstől és rugdosástól megedzett duplafeneked helyett. És ekkor valósággá válhat mindaz, amiről oly sokáig bárgyún álmodoztál, s amiért évekig harcoltál, odaadván érte fél életed delét, s most boldognak kellene lenned, hogy te lehetsz a legkisebb óriás. S bár a lúdtalpbetétől nem leszel nagyobb, sem szebb - s a sárkányt is csak úgy tudtad legyőzni, hogy nem ért utól -, ha majd találkozol Csipke-rózsikával, nem megcsókolni fogod, mégcsak nem is a mérgezett almát veszed ki a szájából, hanem tüzetesen megvizsgálván rálegyintesz, mondván: szimuláns.

És a griffmadarat majd azért pofozod föl, mert nem szólított öreganyámnak, s akikkel elindultál még otthonról, s most - épp könyöktávolságra - ott vannak melletted, rájuk is úgy nézel majd, mint gyűjtögető a vizes szalmára, ha egy új lúdtalpbetétet ők kapnak helyetted.

Tán sosem jössz rá, hogy az Óriások országa, ez az annyira áhított mesebeli tartomány, a legrohadtabb hely a világon. De közben el is felejtetted, hogy a mese - úgy egyébként is - felnőtteknek íródik, s nem elég, hogy csak gyerekek értik, de az óriások még csak el sem olvassák.

Ennek a mesének itt nincs vége. Míg meg nem halsz.

Kérdőjel, a DOTE DOK információs kiadványa
Készült a Nagyalföldi Kőolaj- és Földgáztermelő
Vállalat nyomdaüzemében 9890-91.
Felelős kiadó: Prof. Dr. Gomba Szabolcs
Főszerkesztő: Suhai Gábor
Tördelők: Kellermann Móni & Vereb György
Szerkesztőség: DOTE DOK iroda

Epizód

Tél van, bár tavaszias az idő. Békés este a határátkelőhelyen. Megállunk. Néhány perc és jön a román határőr. Magyarul beszél, bár érezni, hogy nem az anyanyelve. A szokásos kérdések. Hová, kiket, meddig? Aztán elmegy. Kisvártatva felbukkan a vám-tiszt. Fiatal, alig néhány évvel lehet idősebb nálam. Bekukkant a kocsiába, majd int, hogy nyissam ki a mikrobusz hátsó ajtaját. Kinyitom. Tört magyarsággal érdeklődik a csomagok tartalma felől.

- Ruha és élelem - válaszolom románul.
- Ön román? - kérdi.
- Nem, magyar vagyok - mondom.
- Akkor honnan tud románul?
- Tizenkét éves koromig Romániában, B-ben éltem.
- Tehát akkor román - mondja.
- Nem, magyar vagyok - mondom kissé hangosabban.

Most már nem is a csomagokat nézi, hanem engem. Értetlenül néz rám, de még mielőtt megszólalhatnék, hirtelen megfordul és visszasiet oda, ahonnan jött. Ott állok az autókulccsal és a tárt ajtókkal. Nézem, ahogy szótlanul távolodik.

- Nincs semmi baj? - kérdi P. bácsi, aki mindeddig a kocsi elejénél álldogált és semmit sem látott vagy hallott.

- Mehetünk - mondom, és a szokásosnál talán kissé erőteljesebben becsapom az ajtót.

- Ekkert -

" Hétköznapi gondolat "

Miért érzem azt, hogy megcsinálnám újra meg újra. És még egyszer! Anélkül, hogy eljutna a tudatomig, hogy érdemes volt-e, vagy, hogy jó-e az, amit csinállok, vagy csak tönkreteszem a várat, amit felépítettem.

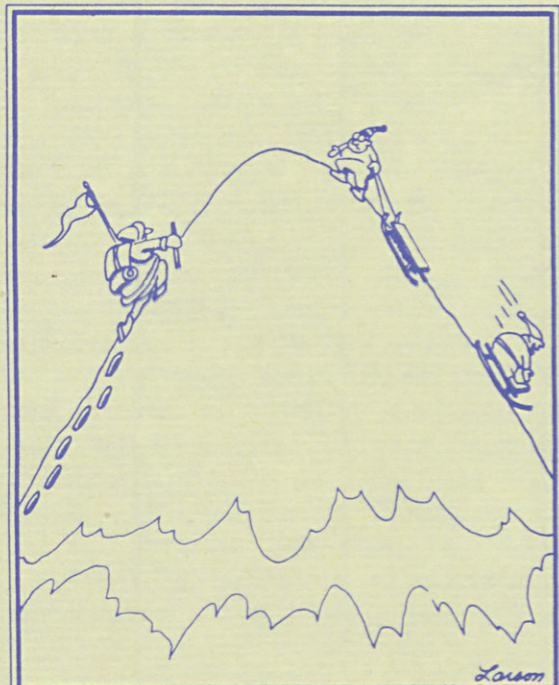
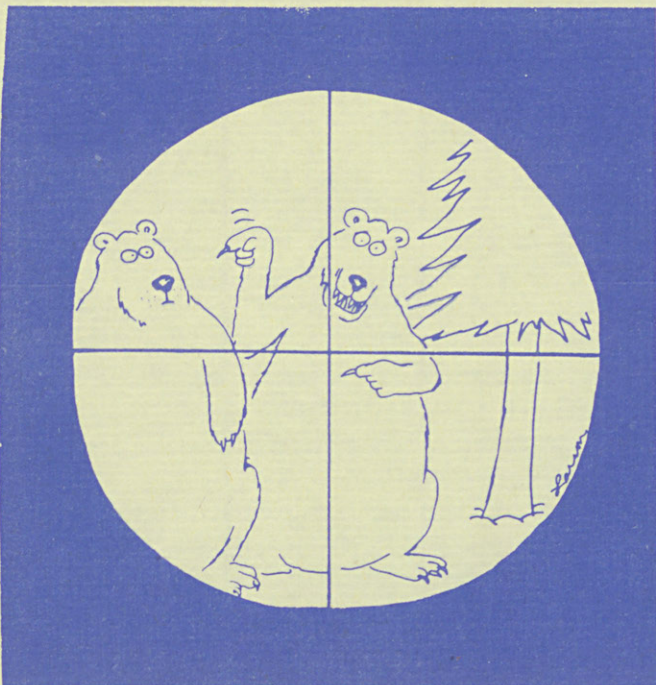
Gondosan, szépen, milliméterre pontosan kitervezett életem állandóan változik. Hol ez, hol az a fontos, és mindig elhelyezek valamit másnak, és ez a valami mindig más. Mindig új, mindig egy akkor csodálatosnak vélt dolog, amit persze csak én érzek csodálatosnak, mert más számára esetleg csak egy hétköznapi gondolat, amit azonnal el kell felejteni, kiverni a fejemből és kidobni a kukába. És én magamtól nem mindig tudom eldönteni, hogy mi való a kukába. Hogy mit dobjak ki, és mit hagyjak meg a szívemben.

Most őt kidobnám, de később lehet, hogy szükségem lesz rá, egy apró láncszem, ami hiányzik a boldogsághoz. De akkorra már a szemétdombon lesz, és nagyon sokáig kellene kotorásznom, míg megtalálnám, hisz olyan apró. Ha megtalálnám!

Mert közben más is elvihette már, kikereshette és beilleszthette gyöngysorába, az élet elemei közé. Onnan pedig nem téphetem ki, várnom kell, míg újból a szemétdombra kerül és örködnöm kell, hogy időben lecsaphassak, hogy ne előzzen meg senki.

De ha magamban tartom, dédelgetem, akkor az ezek után következőket kell kivinni a dombra és talán reménytelenül tartogatnom és teljesen magamra maradok.

- Homály -

DIALÍZISRE SZORUL A TÁJÉKOZTATÁS —avagy ki ki alatt vágja a fát?

Jóllehet, a készülő műveseállomás körüli bonyodalmakkal már foglalkozott a sajtó (ld. Napló, Dr. Nagy Attila cikke) és a TV Híradó, fontosnak éreztük, hogy a témának újságunk hasábjain is helyet adjunk. Tettük ezt egyrészt az események kronológiájának ismertetése végett, másrészt pedig az eddig elmaradt tájékoztatást pótolandó.

Dr. Leővey András ügyvezető rektor:

?: *Hogyan kezdődött meg a műveseállomás építkezése?*

V: Már három esztendővel ezelőtt megindult egy kemény harc az egyetem és a minisztérium között, hogy ide egy új műveseállomást kell építeni. Ennek a jogosságát a minisztérium mindig elismerte, de arra hivatkozott, hogy nincs rá pénze. Kb. két és fél évvel ezelőtt megcsillant egy lehetőség, hogy a menekültügyi keretből Pécs vagy Debrecen kapna erre a célra 42 millió forintot, tekintettel arra, hogy a menekültek közül sokan szorulnak dializálásra. A rendszerváltás után - mivel csak szóbeli ígéreteink voltak - az egészet újra kellett kezdeni. Az új minisztérium is jóindulatúan állt hozzá, de ők is mindig pénzhányra hivatkoztak. Ettől függetlenül mi a tervezést elkezdettük és kiadtuk Kertai László Ybl-díjas mérnöknek azzal, hogy lesz, ami lesz, ha pénzt nem is kapunk, legyen legalább egy tervünk. Ő azt a feladatot kapta, hogy a műveseállomás stílusjegyeit illetően esztétikailag simuljon az egyetem környezetébe, funkcionálisan megfeleljen, és megépítése a legkevesebb faáldozattal járjon.

?: *Ki döntött arról, hogy a tervezésnek el kell indulnia, hiszen csak álmok és anyagi ígéretetek voltak?*

V: Azt az egyetem vezetésének kellett eldönteni, tekintettel arra, hogy már ismerjük az építkezés adminisztrációját. Szerencsére Magyarországon a legnagyobb volumenű beruházás az egészségügyben itt a DOTE-n zajlik, jóval másfél milliárd Ft. felett. Azt tudtuk, ha a minisztérium biztosítja a megfelelő összeget, ráadja az igent az építkezésre, rögtön indulni kell vele, mert ha nem, akkor elvesz a pénz. Sajnos ez már korábban meg is történt az egyetemmel, 8-10 évvel ezelőtt, amikor úgy volt, hogy építenek egy óriási műtőkomplexumot.

?: *Az egyetem vezetésén a ET-ot kell érteni?*

V: Ez többször szerepelt az ET ülésein, mindenki

tudta, hogy a műveseállomást fel kell újítani, vagy újjá kell építeni.

Dr. Kakuk György, I. Belklinika

?: *Ön a műveseállomás vezetője. Kérem mondja el, milyen körülmények között dolgoznak jelenleg.*

V: Azzal kezdeném, hogy nagyon nagy szükség lenne a műveseállomásra, tekintettel arra, hogy a megye 550 ezer lakosú, és csak ez az egy műveseosztály működik 10 ágygal. Ezen a 10 ágyon naponta három csoportban 66 beteget tartunk krónikus haemodialízis alatt. Nagy ez a beteglétszám, nagy a zsúfoltság, de a legnagyobb gondunk, hogy ez a barakk 20 éves, és amikor 1971-ben felépült, 10 évre kaptunk rá engedélyt.

?: *Gyakorlatilag 10 éve illegálisan léteznek...*

V: Igen, elavult a berendezés, az épület, tehát a huszonnegyedik órában vagyunk. Már régóta kérjük a műveseállomás felépítését. 1985-86-tól készen volt egy beruházási terv, mely szerint egy különálló épületben lett volna a dialízis részleg, a fekvőbeteg osztály, az ambulancia és a laboratórium. Ez akkor 120-140 millió forintba került volna. Erre nem volt pénz. Végül ebben az évben kaptunk engedélyt és pénzt, de csak a dializáló részlegre. A fekvőbeteg osztályunk továbbra is az I. Belklinika épületében lesz. Lényeges dolog, hogy közel legyünk a klinikához.

?: *Ha jól tudom, az építkezésre a Kenézy Könyvtár mögötti terület merült fel.*

V: Több lehetőség is felvetődött, de a Klinika előtti terület nem megfelelő, ide később egy főépület épülne majd. A jelenlegi Kertészterületéről is szó volt, onnan viszont ki kell telepíteni a Kertészterületet. Néhány nappal ezelőtt kaptam egy hivatalos papírt, Sárközi Lajos építési osztályvezető aláírásával, hogy így összesen 49 millió forinttal többbe kerülne, és hat és fél hónapot csúszna az építkezés. Viszont itt az idő, a szerződés megvan az építőiparral. Legkésőbb 1992. februárjára készen kell lenni.

?: *Tud Ön arról, hogy többen tiltakoztak a Kenézy Könyvtár területe ellen?*

V: Igen, sokakban nagy felháborodást keltett, hogy ide épül. Knnél jobb helyet nem találtunk, és ez egy olyan épület lenne, mely beleillene a környezetbe.

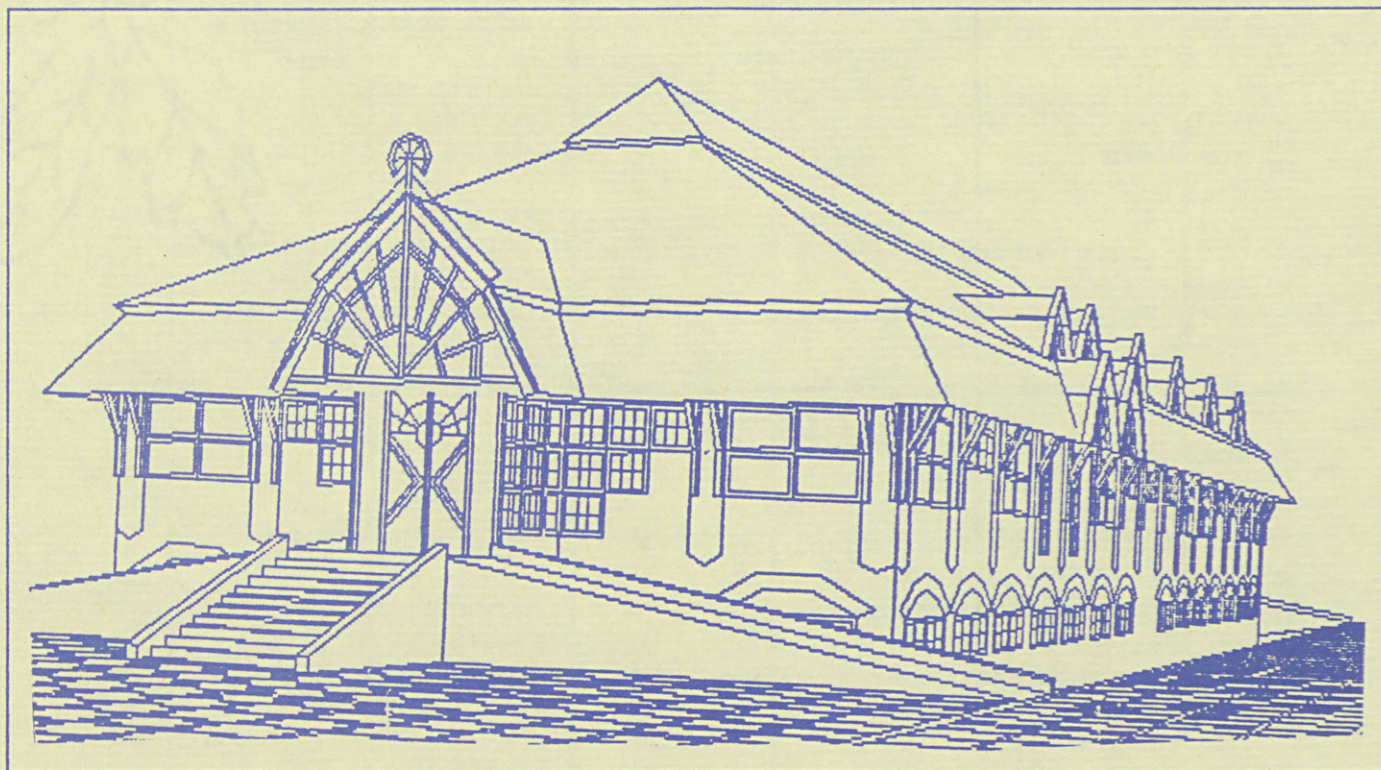
Dr. Buris László, az Igazságügyi Orvostani Intézet vezetője:

?: A műveseállomás megépítése kapcsán kialakult vitában Ön ellenzékben volt. Milyen út vezetett ide? A műveseállomás gondolata már évekkal ezelőtt felmerült, mert a jelenlegi csak ideiglenes jelleggel épült, nemcsak korszerűtlen, hanem közegészségügyileg is kifogásolható. A munkálatokról úgy szereztem tudomást, hogy a minisztérium általam üzent az egyetem vezetésének, hogy a felajánlott összeget vagy elfogadja, vagy - ha továbbra is irreális igényeket támaszt, ami azt jelenti, hogy ragaszkodik egy minden igényt kielégítő nephrológiai klinika építéséhez 200 millió forintért - az összeget átadják a Megyei Kórháznak, és ott létesítenek műveseállomást. Mindössze néhány órája volt az egyetem

vezetésének. A rektor ennek értelmében fel is hívta a miniszterhelyettest, és elfogadtuk a felajánlott mintegy 50 millió forintot.

?: Mi történt ezután?

V: Prof. Damjanovich tudományos rektorhelyettest távollétében én helyettesítettem, amikor a vezetőségi ülésen felvetődött a műveseállomás telepítése. Én ekkor, áprilisban tiltakoztam az ellen, hogy ezt a Kenézy-villa környezetébe telepítsék, mert azt védetté kell nyilvánítani, újabb épülettel zsúfolttá tenni, elcsúfítani nem szabad. Ezért hökkentem meg, amikor szeptember környékén ismételtelen hallottam, hogy mégis ide tervezik a műveseállomást. Ekkor jeleztem az egyetem vezetésének azt az elképzelést, hogy meg kellene nézni más területet is. Azt a választ kaptam a főigazgatótól, hogy ez ugynevezett tender-terv, melyet bárhova el lehet helyezni.

Egy a titkos dokumentumok közül

?: Milyen területek merültek még fel?

V: A külső klinikatelep.

?: Mi történt ezután?

V: Egy beadványban a rektornak kifejtettem, hogy több professzortársammal egyetértve tiltakozunk az ellen, hogy a műveseállomás ide épüljön. Ezt megelőzően tájékoztam az építést vezető építészmérnökknél, aki azt mondta, hogy az épület maga valóban nagyon szép, de a beépítés zsúfolt lesz. A beadványt december 13-án adtam be és ezek után láttam, hogy vágják a fákat. A favágást végző munkások mutatták az engedélyt, amely egy nappal később kelt, mint az én beadványom. A favágásra az

utasítást az építető vállalat adta ki. Azt a következtetést vontuk le, hogy az egyetem gazdasági vezetése lépést sem tett annak érdekében, hogy megakadályozza az építkezés megkezdését.

?: Ekkor hívták össze a válságstábot?

V: Igen, és elmondhattuk azokat az aggályainkat, melyeket éreztünk. A faírtás akkor már nem képezett gondot, hiszen a városi főkertész szerint mindössze 3 valóban értékes tölgyfát irtottak ki. Ekkor én az Ideg és Szülészeti Klinika közötti területet jelöltem meg. Ide azonban később az egyetem egy nagy beruházást tervezhet. Így került szóba a Kertészet területe, és a jelenlévő Kertai mérnök úr is elfo-

gadhatónak találta az ötletet.

?: *Tud Ön az áthelyezéssel járó hátrányokról?*

V: Az időhátrány valóban reális veszély volt, de ekkor derült ki, hogy a tervezés 1990. júliusában indult meg. Ha ekkor közvéleménykutatást tart az egyetem vezetése, vagy legalább a vezetőség elmondott felvetésemet komolyan értékeli, akkor bőven lett volna idő, hogy ezt a tervezést végiggondolják. Lehet, hogy fél-egy millióval többbe került volna, de az az érzésem, hogy az a terület többet ér. Az egyetemen folyó tájékoztatás - különösen gazdasági vonatkozásban - kritikán aluli, és ami a műveseállomás létesítésével történt, az még annak sem nevezhető.

?: *Miért nem került sor, a rendkívüli ET összehívására?*

V: Ezt mi, a válságstáb tagjai javasoltuk, amikor megtudtuk, hogy kész tények elé állítottak. Én a beadványban a következőket írtam: A következő ülésen az ET foglaljon állást abban a kérdésben, hogy ilyen nagy horderejű, a klinika képét, struktúráját befolyásoló döntésben, megfelelő tájékoztatás után a Tanács javaslata alapján döntsön az egyetem vezetése. Javasoltam azt is, hogy egy bizottságot állítsanak fel, mely kivizsgálja, hogy ki hibázott ennek a döntésnek az ismertetésében. Az ET-ot azért kellett elhalasztani, mert a beruházást már megkezdték, ezen változtatni nem tudtunk.

?: *Ön eszerint két dolog miatt emelte fel a szavát: a terület és a döntési mechanizmus ellen.*

V: Így van, ilyen nagy volumenű beruházásról az egyetem közvéleménye és elsorban az ET nem értesült.

?: *Hogyan tovább?*

V: Le kell vonni a tanulságot. Fel kell állítani az ET Vizsgáló Bizottságát, mely felméri, ki hibázott a tájékoztatás terén. A másik tanulságos dolog, hogy az ET vélemény kikérése elengedhetetlen. Ennek a figyelembevételével széleskörű megegyezés után kell építeni, létesíteni, telepíteni. Ami most történt, azt még egyszer megengedni nem szabad!

Dr. Kiss Balázs gazdasági főigazgató:

?: *Milyen anyagi háttérrel rendelkezik az egyetem az új műveseállomást illetően?*

V: November 20-án hagyta jóvá a 150 millió forintos beruházást - aminek része az ENSZ Menekültügyi Főbiztosa által biztosított 42 millió forint is - Dr. Pullay Gyula a Népjelölti Minisztérium helyettes államtitkára.

?: *A tervezés júliusban történt. Ki fedezte ennek költségeit?*

V: Az egyetem biztosította az épületre szóló tanulmányterv elkészítését. Ez ÁFA-val együtt 1,9 millió forintos összeget jelent.

?: *Az Ön véleménye szerint, a már ismert okok mellett mik játszhattak szerepet egy ilyen mérvű vita kialakulásában?*

V: A vezetés legitimitása, alkalmassága, vagy alkalmatlansága, ami a sorok között megbúvott. Ez, és a többi összetevő miatt elementális erővel jött a vélemény az egyetemi polgárok részéről, még felfokozottabb volt az ellenszenv. Mindenki szeretné tudni, hogy mi, miért, hol valósulhat meg, ha egy ilyen nagy volumenű beruházásról van szó.

?: *Tehát Önök tudnak a bizalmatlansági válságról, az emberek mégis csak a tényekből értesültek az építkezés megkezdéséről.*

V: Ez így van, és ha belegondolunk csakugyan nem volt alkalom, mikor a részletekről tudhattak volna. Éppen ezért állt elő az a helyzet, hogy heves tiltakozásokat fejezték ki az érintett intézetek vezetői és munkatársai.

?: *A tájékoztatásra igény, hajlandóság, pénz, avagy idő nem volt?*

V: Én személyesen kértem - ez szerepel is a november 10-i rektori vezetői ülés jegyzőkönyvében -, hogy nyilvánosságra kell hozni ezt a témát. Érződött, hogy erre igény van.

?: *Hol követték el a hibát?*

V: Ott, amikor demokratikus formák ízet adtuk, vagy amikor - úgy mondanám - áldemokratikus formában hagytuk, hogy a kritikusok felbuzduljanak. Fórumokat rendeztünk nekik és válaszolgatni próbáltunk a kérdéseikre akkor, amikor tudott dolog volt, hogy bármi változtatás súlyos milliókkal jár együtt. Sajnálatos, hogy a kezdeti szakaszban, amikor már feltört a tiltakozás, nem volt valaki, aki vállalta volna, hogy ez az egyetem akkori vezetése által ilyen fokon eldöntött dolog.

Dr. Leővey András ügyvezető rektor:

?: *Miért nem tájékoztatták az egyetem közvéleményét az építkezés megkezdéséről?*

V: Bár ismételt elhangzott, hogy ezt meg kell tenni, sajnos mint utólag kiderült, ez elmaradt. Ez kétségkívül az én hibám, hogy nem kontrolláltam a széleskörű tájékoztatást.

?: *Milyen tanulságot von le a rektor úr a történetekből?*

V: Azt feltétlenül, hogy még a tervezés stádiumában el kell készíttetni a maketteket és ki kell tenni olyan helyre, ahol ezt mindenki láthatja. Klózóleg széleskörű vitára kell bocsátani a kérdést, hogy az egyetem közvéleményének is legyen beleszólása, legyen kellően informálva, és akinek bármi megjegyzése van, tegye meg írásban. Ezeket a véleményeket is figyelembevéve, a végső döntést a szakemberekkel együtt hozza meg az egyetem vezetése.

?: *Tud Ön Prof. Buris beadványáról?*

V: Igen, ő leírta az ezzel kapcsolatos aggályait.

?: *Ő már tavasszal felemelte a szavát...*

V: Igen, erről tudok. Én nagyra értékelem mindazokat, akik védik a fákat.

HIRDETÉSEK

Jó szedimentációs képességű, fejlett ergastoplasmával és sejtfelszíni receptorkészlettel, féléves titrálási gyakorlattal rendelkező egyetemista munkát vállalna.

"Csóközön Bercinek" jelígre a kiadóba.

Lutra albumomat az előrelépésben bizva Szentágothai-atlaszra cserélem!

"Talán így sikerül" jelígre a kiadóba.

Elvesztettem TTP jegyzeteimet. Kérem a becsületes megtalálót, hogy ne juttassa vissza!

"Hátha Te többre mérsz velem"

Keresem azt a megbízható, sasszemű, denevérhallású, fegyelmezett, kitartó, 18 év körüli lányt, aki helyettesítene biofizika előadásokon.

"1-2 katalógus nem akadály"

Boxert, szöges cipőt és mellényt olcsó áron kínálok.

Ösztöndíjtvételre induló egyetemisták előnyben.

"Amíg a készlet tart"

Két elégtelen utóvizsgámat egy kettésre cserélem.

"Nem adom fel"

A Tanulmányi Osztály álmkóros, lajhármozgású, nagyszájú kisegítőt keres. Munkaidő: hétfő 14-től 15-ig. Fizetés megegyezés szerint.

"Krettségizettek kimélenek!"

STANISLAW JERZY LEC: FESULETLEN GONDOLATOK

-A hiba akkor lesz hiba, ha igazságként születik meg.

-Az emlékművek lerombolásakor vigyázzatok a talapzatokra. Mindig jók lehetnek valamire.

-Minden az ember kezében van. Ezért kell gyakran kezet mosni.

-Jobban szeretem a "Tilos bejárat", mint a "Nem kijárat" feliratot.

-Ha nincs gerinced, ne bújj ki a bőrödből!

-A világra nyíló ablakot újsággal lehet eltakarni.

-A mocsár időnként a mélység látszatát kelti.

-"Csak az ujjammal fenyegetem meg" - szölt ujját a ravaszra téve.

-Mi a káosz? Az a rend, amely megsemmisült a világ teremtésekor.

-A mazochisták is mindent bevallanak a kínzásokon. Hálából.

-Kezdetben volt az Ige - a végén pedig a Frázis.

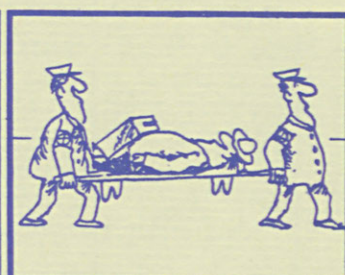
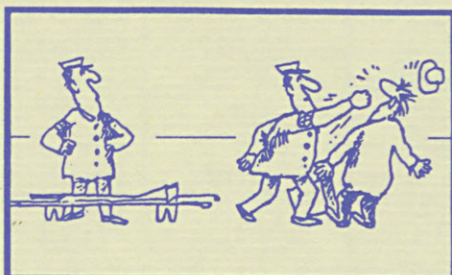
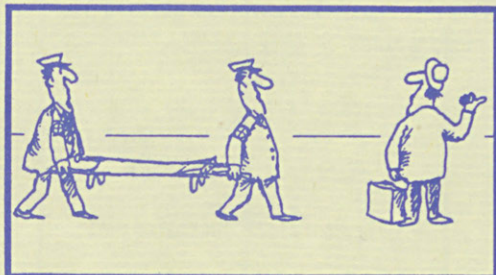
HÍREK

Tetten érték X.Y.-t, amint előrefurakodott az ösztöndíjért sorbanállók között. X.Y. tagadta tettét, de egyórás kitartó pofozás után vallott. A sértettek az ügyet az Egyetemi Tanács elé terjesztették. A Tanács X.Y.-t, mint többszörös visszaesőt egy hónap - a szorgalmi időszakban letöltendő - ápolástani gyakorlattal büntette.

Cs.K. másodéves medika eltörte a Szövettani Intézet utolsó metszetét. Az elsőévesek hálából felajánlották neki a Kémia Intézet összes pipettáját.

Úgy döntött, hogy megváltik az egyetemtől Anus Rudolf elsőéves hallgató, aki egy szemeszter alatt 69 elégtelent szerzett. Az egyetem rektora háláját fejezte ki Anusnak önzetlen, tanárkímélő döntéséért. Egyben átadta neki a PRO UNIVERSITATE emlékérmét. A Biológia Intézet felkérte Anust a készülő jegyzet lektorálására. Anus még habozik, mert hívták a biofizikusok is.

Az Amnesty International feljelentést tett K.Z. orvostanhallgató ellen, aki elfelejtett levegőt kapcsolni a kaloriméterben lévő tengerimalacnak. A Biofizika Intézetre kitűzték a fekete lobogót, az Intézet igazgatója mély megrendülését fejezte ki a tengerimalac szülőknek, s biztosította őket arról, hogy K.Z. nem megy át az évvégi szigorlaton. Az A.I. proklamációt hirdetett ki az ilyen esetek elkerülésére.

TALLÓZÓ:

Belső elhárítás belső szemmel Beszélgetések Bajcsi István volt állambiztonsági tiszttel

"B.I.:...A főiskolai vonalon a felső-
oktatási intézmények állambiztonsági összekötő
tiszteje lettem. Négy főiskola tartozott hozzám: az
Államigazgatási Főiskola, a Pénzügyi és Számviteli
Főiskola, a Tanítóképző Főiskola és a Bárczy Gusztáv
Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola.

- Hogyan látott munkához?

B.I.: Ezt a négy főiskolát '88 tavaszán
vettem át, akkor már kezdtek beindulni az alternatív
mozgalmak. Az én tevékenységem 99 % -át gyakorlati-
lag az tette ki, hogy valamilyen úton-módon megpró-
báljam figyelemmel kísérni ezeknek a szervezeteknek
a tagjait, szervezőit, vezetőit. A dolog úgy kezdő-
dött, hogy az elődöm kivitt a főiskolákra, és bemu-
tatott a vezetőknek: főigazgatónak, igazgatóhelyet-
teseknek, párttitkárnak, KISZ titkárnak, mert akkor
még ilyen is volt. A következő héten felhívtam az
egyik főigazgató-helyettes vagy tanulmányi osztály-
vezetőt, hogy szeretnék vele beszélni. És akkor pél-
dál a tanulmányi osztályvezetővel megbeszéltem,
hogy hogyan történjen a személyi anyagok ki és visz-
szavitele. Egy pártállamban nincs szükség arra, hogy
egy titkosszolgálat igazán titkosan működjön. Mert
hát ki mert volna ellenszegülni? Vagy azt mondani,
hogy nem adom oda az anyagot. Hát abban a pilla-
natban kirúgták volna. A személyi anyagra egyébként
az informátorok beszerzéséhez volt szükség. Ebben
benne volt a felvételi anyaga, a hallgató önéletraj-
za, a munkahelyi jellemzés és javaslat, valamint a
KISZ-jellemzés. Ennyi elegendőnek bizonyult ahhoz,
hogy a szóba jövő személyeket körül lehessen hatá-
rolni. Mondjuk elkértem az első évfolyamból húsz em-
ber anyagát. Betettem a táskámba és elvittem a főka-
pitányságra. Ott áttanulmányoztam, és mindig akadt
3-4 személy, akivel érdemes volt tovább foglalkozni.

- Melyek voltak a kiválasztás szempontjai?

B.I.: Aki nem volt KISZ tag, az általában
szóba sem jöhetett. De ez nem volt szentírás. Mert
ha, ne adj isten, nem volt KISZ-tag, de az apja
párttitkár volt, akkor azért nem kötöttük annyira az
ebet a karóhoz. Ifjúgárdista, lövészsakkörbe jár,
aranykoszorús KISZ jelvényt kapott, a papa párttit-
kár, nagyjából ezek voltak a jegyek, amelyek alapján
a cég szempontjából úgymond megbízható embernek szá-
mított valaki. Aki aranykoszorús KISZ jelvénnel
jött, az általában előnnyel indult a főiskolán, és
többnyire ott is valamilyen funkciót töltött be, év-
folyamfelelős volt, vagy valami hasonló.

- A kiválasztás után mi volt a következő
lépés?

B.I.: Ha kronológiailag nézzük a dolgot, először

van a tippkutatás, utána következik a kiválasztás,
a következő lépés a személyes megismerés, és ezt
követi a beszerzés. Általában megkértem a KISZ
titkárt, hogy mutasson be az illetőnek, vagy akadt
valaki más, akinek a közvetítésével a kiszemelt, de
még ismeretlen személyt meg tudtam ismerni. Magának
a beszerzésnek ezerféle variációja képzelhető el.
Az informátorokat általánosságban hálózati
személyeknek nevezik. Ezen belül különböző kategóri-
ák vannak, aszerint, hogy milyen alapon történik a
beszerzés. Vagyis, hogy a kapcsolat és az illető
személy között milyen alapon nyugszik. A titkos mun-
katárs a hiper-szuper meggyőződéses kommunista, mai
szóhasználattal élve, az a megszállott komcsi-típus.
Aki hazafias kötelességének érzi a szolgálat támoga-
tását a piszkos imperialista betolakodókkal szemben.
Ez az ún. hazafias alap.

A következő kategória a titkos megbízott. Idetar-
toznak azok, akik lojálisak a rendszer iránt, de a
feladatot inkább valami egyéni indíttatásból vállal-
ják, például személyesen kötődnek az összekötőhöz,
vagy kalandvágyból, mert sok titkos ügynökről szóló
könyvet olvastak. A harmadik kategória az ügynök. Ez
amolyan hoci-nesze dolog. Mondjuk az illető valami-
lyen bűncselekményt követett el, de mi ettől elte-
kintünk, és ennek fejében elvállalja a dolgot. Mond-
juk egy főiskolásnak rosszul sikerül a vizsgája, jól
felöntött a garatra, megtépett egy zászlót, rohadt
mocskos ruszki stb., olyan pechje volt, hogy elkap-
ta egy rendőr. Jelentés lett belőle, ezeket automa-
tikusan odaadták nekünk, mert mi fel tudtuk használ-
ni. Elkaptuk a fiút, mondtuk neki, nézd öreg, ha nem
vállalod el, repülsz a főiskoláról. Száz közül egy
ha akadt, aki ennek ellenére sem vállalta.

Volt pl. egy szerencsétlen srác, ittasan veze-
tett, megállították a rendőrök, szonda, vérvétel,
stb. A hülye visszament a kocsijához és megint le-
meszelték. Mondjuk ez az én buzgóságomnak köszönhe-
tő, hogy ügynök lett belőle, mert mindjárt szeptem-
berben kimentem a főiskolára, megnéztem az elsősök
anyagát, és az egyikben találtam egy rendőrségi meg-
keresést. Egyből odatelefonáltam az illetékes kapi-
tányságra, hogy mi a baj ezzel a legénnyel? Mondták,
hogy ittás vezetés. Igen? Hogy áll az ügy? - Te,
most akarom vádra küldeni. - Öreg, állítsd le, már
ott is vagyok! Beszéltem vele, és az az igazság,
hogy nem volt más választása, mert annyira súlyosak
lettek volna a következmények. Az anyagát átkértük
hozzánk, az ügyet áttettük a szabálysértési osz-
tályra, és csináltattunk egy fiktív határozatot:
ötezer forint pénzbírság és félévi jogositványel-

vonás. A pénzt persze nem kellett kifizetnie. A jogosítványát magamhoz vettem. Ha esetleg nem akaródzott volna neki dolgozni, azzal tudtam volna zsarolni. De végül is jól járt a fiú, és ezért havonta egyszer elsusmogott nekem valamit. A beszerzése egyébként '88 októberében vagy novemberében történt, jutalmat is kaptam érte. A mi szakmánkban ez olyan ziccer, amit nem szabad kihagyni. Szóval az ügynök esetében az együttműködés alapja a presszió, vagyis hogy az összekötő a markában tartja az illetőt.

Van azután fizetett ügynök. Akikről eddig szó volt, azok nem kaptak pénzt, hacsak valami hiper-szuper információval nem tudtak szolgálni, mert ilyen esetben kaptak egy kis jutalmat. De csak ritkán. A fizetett ügynök viszont az információszerző tevékenységét fizetésért végző személy, kap havi 7000-9000 forintot azért, mert nekünk dolgozik. Persze emellett van másik munkahelye is, mert csak úgy tud információt szerezni. A fizetett ügynöknek már a kiválasztása is úgy történt, hogy megnéztük, milyen az illető hírszerző lehetősége. Nyilván egyetlen ország sem dob ki egy fillért sem azért, hogy megtudja, hol fog az SZDSZ holnap ülésezni. Ennek

nincs komoly információtartalma. Általában a megfigyelt szervezet vezetőségi tagjának kell lenni. Erre tudok mondani egy rendkívül érdekes példát. Létezett korábban a FIDESZ munkáscsoport. Ott volt egy ilyen személy, aki több alkalommal kapott pénzzutalmat, mert annyira benne volt a buliban, hogy minden lépésről tudott. Pl. '88-ban november 7-én szervezték egy ún. utcaseprési akciót. Annak minden részletét előre tudtuk.

- Az Ön működési területén voltak ilyen jó informátorok?

B.I.: Meg kell mondjam, hogy nem. Mert azok a főiskolák, amelyeket mi tartottunk, a gyengébbek közé tartoztak. A nagy egyetemeket - ELTE, Közgáz, SOTE stb. -, ahonnan az alternatív mozgalmak kiindultak, a belügy tartotta. Persze ez egy érdekes dolog, hogy ki mit tartott. Mert a BM tartotta pl. a Vendéglátóipari Főiskolát is, amelyikről igazán nem lehet mondani, hogy politikailag olyan izgalmas hely lett volna. Ez tipikusan ilyen repis dolog volt, mert ott mindig adódott alkalom arra, hogy egy megterített asztal mellett el lehessen bájcsevegni."

BESZÉLŐ, 1990. febr. 12.

Interjú Dr. Kapusz Nándorral, a DOTE Személyzeti Osztályának vezetőjével

?: Ön mikor került az osztály élére?

V: 1989. január 1-től mint rektori megbízott kerültem ide Csaba Béla egyetemi tanár helyett. Akkor már nyilvánvalóvá vált, hogy Nagy Imréné kérte nyugdíjazását. A nyugdíjkorhatáron már két évvel túl volt, akkor már láthatóvá vált, hogy a nyár folyamán váltás lesz a személyzeti osztály élén. 1989. július 1-től nyertem kinevezést mint osztályvezető. Lényegében az 1987-es Egyetemi Tanács határozata alapján vagyok az osztályon, mely személyzeti, oktatási, szociális osztályként kezdte volna meg működését. Sajnos ezidáig csak a személyzeti feladatok ellátása tartozik hozzám.

?: Amikor Ön idekerült, milyen információkörök voltak az egyetemen oktatók és dolgozók dossziéjában?

V: 1987-es 1001-es minisztertanácsi határozat az állami személyzeti munkáról részletesen megadta azt, hogy a személyi anyagban minek kell benne lennie. Törzslap, önéletrajz, diplomások esetében diplomamásolat, szakvizsgát igazoló másolatok, emellett a kinevezések hosszabbításakor, általában 4 évenként készült minősítés, nyelvvizsga-igazolások, kitüntetési javaslatok, egyéb kinevezéssel, szakmai megbízással járó dokumentumok másolatai, végül a fizetési besorolások.

?: Politikai hovatartozásról volt-e dokumentum? Párttagságról vagy pártönkivüliségről konkrét adatot tartalmazó törzslap létezett-e?

V: Természetesen. Újabbán új személyi adatlap, önéletrajz, minősítés van, ez ilyen adatot nem tartalmaz.

?: Ahhoz, hogy valaki állást kaphasson, milyen egyetemi normáknak kellett megfelelni? Ön megmutatta nekem a DOTE oktatói követelményrendszerét, de itt elsősorban arra szeretnék rákérdezni, hogy a gyakorlatban hogyan történt ez?

V: Utoljára 1988. februárjában adta ki az egyetem rektora a DOTE oktatói követelményrendszerének írásos anyagát. Ez egy évtizedre visszamenőleg több módosításban megjelent. Általános rendelkezések mellett részletesen foglalkozik az egyetemi tanárszék, adjunktus, docens, egyetemi tanár, tanszékvezető egyetemi tanárral szembeni követelményekkel. Mint minden időszakban, ennek is elsősorban szakmai jellegű, oktatói, kutatói, gyógyítói munkával kapcsolatos részei voltak. Az 1988. előtti követelményrendszer emellett részletesen taglalta a politikai hovatartozást, a politikai tanulmányok részletezését és az ezzel kapcsolatos követelményeket. Az 1988-ban kiadott, ilyen jellegű követelményrendszer ezt már részletesen nem tartalmazza, csak az 5. pontban fog

lalkozott azzal, hogy az egyén kinevezése korszerű világnézet, ideológiai, politikai képzettség alapján, a társadalmi és egyéb problémák megértésére és megoldására irányuló előírásoknak megfelelően történjen.

?: Az adjunktusi, docensi kinevezések, melyek az egyetem hatáskörébe tartoztak, ezen gyakorlat szerint történtek, vagy létezett-e egy mindenképpen fölött álló bíráló testület?

V: Talán helyesbíténék. A gyakornoki, tanársegédi, illetve adjunktusi kinevezés volt az, amely közvetlenül az egyetemhez tartozott, a docensi kinevezés már nem az egyetem hatáskörében volt. Az alkalmazás, akár pályakezdő, akár az idekerülő orvosok, diplomások esetében egy kezdeményezés után - melyet legtöbbször az intézetvezető adott az egyetem rektora felé - megtárgyalásra került elsősorban az intézeti pártcsoportvezetővel, azon túlmenően az egyetemi pártbizottsággal. Gyakorlatilag minden személyi kérdésben előzetesen pártbizottsági döntés született.

?: Tudomásunk szerint volt egy bizonyos döntés afelől, hogy ezekből az iratokból ki kellett venni a korábbi politikai véleményezést. Létezik-e ilyen rendelkezés, ha igen, mikor adták ki, és milyen százalékban éltek az egyetem alkalmazottjai azzal a lehetőséggel, hogy az önéletrajzukból eltávolíthatták a korábbi politikai káderanyagukat?

V: A Minisztertanács 22\1990. február 2-i rendelete az állami személyzeti munkáról módosította a korábbi 1001\87-es minisztertanácsi határozatot. Ez azt jelentette, hogy a korábban törzslap, jelenleg személyi adatlap kérdései megváltoztak. A korábbi kérdésekből jelentős részt kiemelték (pártállás, politikai képzettség és iskola, szülők korábbi foglalkozása, a személyi anyagi javainak adatai). Az új személyi kártonon ezek az adatok már nem szerepelnek. Ugyanakkor történt az a rendelkezés, mely szerint eltávolítottuk a személyi adatok közül a korábbi személyi adatlapokat, illetve mégkorábbi törzslapokat és önéletrajzokat. Helyettük az egyetem dolgozóitól új önéletrajzot, valamint új személyi adatlapot kértünk. Ezekre a korábbi pártállással kapcsolatos kérdések már nem szerepeltek. A korábbi törzslapokat, valamint önéletrajzokat a személyeknek visszaadtuk, az új kiállított személyi adatlap és az új önéletrajz helyett. A személyi anyagban szereplő, az intézetvezetők - esetleg a pártbizottság - által adott minősítéseket, melyekben a pártállással kapcsolatos továbbképzés, pártiskolai anyagok is szerepeltek, kiemeltük, és zárt borítékban, lepecsételve - tartalomjegyzékkel - az egyetemi irattárba helyeztük el. Ilyen anyag 510 körül volt.

?: Milyen személyek és szervezetek férhettek korábban, és férhetnek jelen pillanatban valakinek a személyi anyagához?

V: Korábban az 1001-es rendeletnek megfelelően a dolgozó a róla készült személyi anyagot bár-

mikor a személyzeti osztályon megtekinthette. A dolgozóról írásbeli kérelem esetén a személyi anyagokat más szervezeteknek meg kellett küldeni, adott esetben betekintésre át kellett adni. Ez azt jelenti, hogy amennyiben más intézményhez került kinevezésre, a dolgozó személyi anyaga alapján felvilágosítást kellett adni annak, ahová az illető pályázatát beadta. Esetleg írásos kérésre az iratokból egy jellemző összefoglalót kellett adni, ez azonban minden esetben (korábban és most is) csak úgy történhetett, ha az illető személy ehhez hozzájárulását adta. Abban az esetben, ha valaki ellen bűncselekmény gyanúja miatt, akár bűncselekmény miatt eljárás indul, akkor a hatóság írásos kérésére engedélyezni lehet az iratokba való betekintést, ez azonban másfél éves itt tartózkodásom alatt 2 esetben történt meg. Írásos személyi anyagot nem adtunk ki hatóság kérésére. Ha valaki az egyetemről eltávozik, új munkahelyre kerül, és az új munkahely vezetése, személyzeti osztálya írásban kéri a személyi anyagot, akkor annak egyrészét elküldjük. Ami itt marad, az minden esetben a törzslap, önéletrajz, utolsó minősítés, illetve annak másolata.

?: Köszönöm a beszélgetést.

A FŐVÉ ORVOSAI NEMCSAK GYÓGYI-TANI HANEM TANÍTANI IS FOGNAK (AZ 'EGÉSZSÉGES ÉLETMÓDR A)

THROMBOSIS VENAE POETICAE

Epizód

Könnycseppben kristályos magány
Feketén csillogó gömb
Hideg csillagfényben
kering holtpontja körül
Végtelemné vált
hangtalan kiáltás fonja át
Sóízű szögesdrót
-bezáruló világ.

- RES -

Újév

Elmehetek, elhagytak a tavalyi lányok,
Végetértek, megszűntek az izgató álmok.
Nyitott szemekkel a víz alatt
Maradok.
Feltűnnek a lángoló álmok,
De nem jönnek a meg bántott lányok.

- GIN -

Kicsinek

Kicsi virág reménykedsz?
Tán egy méh rádszáll.
Adj neki magadból,
Utána továbbáll.
...Hogy körülöttem van még virág?
Ne kiabálj.
Erre jön egy Ember:
Voltál vagy nem voltál?!

- alfa -

Vizió

Vajúdva izzik a sötét,
S a holdba fojtja felsíró gyermekét.
Világtalan hajnal, most árnyban a távlat,
A közel ketrece béklyozza lábad.
Szárnytalan galambok dermedten remélnek,
Azt álmodják, hogy ők solymai az égnek.
Veszély a sekély.
Vérbealvadt férgek petéznek,
Ők, kik mindent túlélnek.
Démoni sakálok hörögve tépnek,
S hangtalan üvöltők: még élek, élek,
élek?

(-)

Szárnyakat nővesztve

Szárnyakat nővesztve
Rásiklok a vízre
Kék habokba belebújok
Báránfyelhőt kergetek
Kék cápával beszélgetek
Madarakkal versengek
Tapsolok a napsugárnak
Tóhegyein zenélek

De zajos, sötét árnyék törli le a tóhegyet,
eléallok, védeném a ricsajozó madarat,
a vérengző kék cápát és az égető napsugarat
A földre lők és a sötét massa eltakarja a napomat

Szempilláim mögül belenézek az ólomnehéz csöndbe
Kis madaram mellett, nem játszik már többet
Meredező facsonkra a lüktető ég felszúrva
A kezem is véres tócsába ér, nem játékos habokba

Mellettem egy kicsi bogár
Szemrehányón rám néz
Hátrál, majd elfordul
Tovább keresi barátit

Kérdőn nézek a vitzükörbe
Majd talán ő megmondja:
Igen, szárnyaim nincsenek
Fejem, lábam, öklöm van
Ember vagyok én is: Sötét Massa

- alfa -

JANUÁRI NOVELLÁNK

Gondolkodásunk hatására megváltoztatott viselkedésünk előre nem látható következménye...

Azért írom le mindezeket, mert feltételezem, hogy az Ó szándéka is ez volt. Máskülönben miért helyezett volna kezem ügyébe papírt és ceruzát. Az Ót pedig azért írom nagybetűvel, mert más nevet nem tudok kitalálni Neki. Ha meghaltam, és most a pokolban csücsülök - akkor helyes, hogy nagybetűvel írom a nevét. Ha pedig egyszerűen csak fogva tart valaki, biztos, hogy ezzel a kis hízelgéssel nem árthatok magamnak.

Ahogy itt ülök ebben a kis szobában, s végiggondolom az egészet, rájövök, hogy legnagyobb hatást a gyorsaság tette rám, amellyel az egész történt. Az egyik pillanatban még a peremvárosi otthonom körüli erdőcskében sétálgattam, a következőben már itt ültem ebben a jellegtelen kis szobában anyaszült meztelenül, s csak az agyam működőképessége gátolt meg abban, hogy bele ne örüljek. Amikor a "változás" végbement (bármilyen természetű is ez a változás), egy szempillanásnyi idő elteltét sem érzékeltem a között, hogy a fák alatt sétáltam, s hogy idekerültem a szobába. Akárki is tette, azt hiszem, gratulálni kellene neki, hiszen vagy feltalálta az azonnal ható érzéstelelítő, vagy birtokában van az anyag átlényegülési módszerének. Szeretném hinni, hogy az első változat igaz, mert a második félelemmel töltene el.

Az első probléma: hol vagyok? Válasz helyett nézem ezt a helyiséget. Négyzet alakú padló, mindegyik oldala 10 méter hosszú, a falak legalább 3 méter magasak, ablak nincs rajtuk - csupán az egyik fal közepén látható valami ajtóhoz hasonló. Minden azonos árnyalatú szürke, a falakról és a mennyezetről pedig meglehetősen kellemes, fehér fény árad. A padló puha, gumiszzerű anyagból van, kissé besüpped lépteim alatt. Ugyanakkor tapintása enyhén bizsergeti az ember ujjait, amiből azt a következtetést lehet levonni, hogy alig érezhetően rezeg. A padló valamivel melegebb mint a falak, ami nem árt, hiszen kétségtelen, hogy rajta kell majd aludnom.

A helyiség egyedüli bútorzata két olyan tárgyból áll, amit asztalnak és széknak is lehetne nevezni. Nem épp úgy festenek, mint az említett tárgyak, de a célnak jól megfelelnek. Ezen az asztalon találtam rá a papírra és a ceruzára. Helyesbíték: az, amit papírként emlegettem, tulajdonképpen sokkal vastagabb és durvább anyagból készült, mint a szokásos papír, az általam ceruzának nevezett tárgy pedig nem más, mint egy vékony grafitrúd.

Elhatároztam, hogy meg se próbálom leírni a feljegyzések "napjait" vagy "óráit". Mostani körülményeim között ezek az időegységek teljesen elvesztették jelentőségüket. Úgyhogy leírásomban szüneteket iktatok majd be, s remélem, hogy Ó megérti ebből, hogy ha nem volt annyi sütnivalója, hogy meghagyja a karórámát, nem várhatja el tőlem, hogy percnyi pontossággal vezessem naplómát.

Nemigen történt semmi. Aludtam, enni és inni kaptam, majd elvégeztem szükségemet. Amikor legutóbb felébredtem, az élelem az asztalon állt. Ó nem lehet valami nagy ínyenc, annyi szent. A proteinlabdacsokat ugyanis korántsem tartom a legfenségesebb eledelnek, arra azonban mégis jók lesznek, hogy testemtől ne váljon majd el a lélek (feltéve persze, hogy még nem szállt el). Tiltakoznom kell azért a módért, ahogy hozzájuttatott az innivalóhoz. Az étkezés után nagyon szomjas lettem, és épp átkoztam Ót és az egész világot, amikor észrevettem az egyik falból kiálló emlőbimbót, ami valószínűleg akkor került oda, amikor aludtam. Legelőször arra gondoltam, hogy lám, Freud talán mégis a helyes úton járt, hiszen - íme - libidó irányítja képzetemet. Kísérleti úton győződtem meg afelől, hogy az emlő valóban létezik, s pillanatnyilag az szolgáltatja ivóvizemet. Ha szopni kezdi az ember, hideg és kissé édeskés

JANUÁRI NOVELLÁNK

folyadékhoz jut. Az eljárás persze roppant megalázó. Már az is épp elég, hogy naphosszat ádámkosztümben kell ülnöm itt. Ám, hogy egy rangos egyetemi professzor (etológus) lábujjhegyre állva, műmellet szopogasson, hogy vízhez jusson - ez már meghaladja a szemtelenség minden határát! Panaszt tennék az igazgatóságnál, ha tudnám hol található.

Az evést és ivást követően szervezetem halasztást nem tűrő követelésekkel lépett föl. Nos, a fürdőszobai kellékek hiánya ismét bosszússá tett. Nem tehettem mást, mint hogy kiválasztottam a szoba egyik sarkát, így enyhítvén magamon. (Mellékesen: vajon a sarok kiválasztása teljesen ösztönös volt részemről?) A művelet eredménye az lett, hogy rájöttem, miért rezeg a padló. Néhány perc elteltéve ugyanis a kiürített, anyagok eltűntek a padlón keresztül! Most aztán rágódhattam azon, mi történne velem, ha hosszabb ideig szenderegnék a padlón.

Hirtelen megoldottam kettőt a problémáim közül. Most azt is tudom, hol vagyok és hogy kicsoda Ő. Áldom azt a napot, amikor foglalkozni kezdtem a mozgás érzékelésével.

Először azonban el kell mondanom, hogy szobám légtere a szokásosnál több porszemet tartalmaz. Erre nem fordítottam különösebb figyelmet eddig, de most észrevettem, hogy a por furcsa módon hosszú sávban csak az egyik fal tövében gyűlt meg. Egy ideig azt hittem, ez a légkondicionáló működése miatt van így, ám amikor odahelyeztem kezemet, nem éreztem semmi légmozgást. Ennek ellenére míg a kezemet ott tartottam, ujjaimat belepték a finom porszemek. Ugyanezt a kísérletet a többi fal tövében is megismételtem, de nem jutottam hasonló eredményre.

Ekkor hirtelen eszembe jutottak azok a számítások, amelyeket akkor végeztem, amikor az űrhajós fiúk először vetették fel a személyzettel ellátott űrlaboratóriumok gondolatát. A mérnökök köztudomásúan meglehetősen naívak, ami a különleges szituációban való emberi viselkedést illeti. Emlékeztem, hogy nem vették számításba, hogyan érzékelné a személyzet a tervezett űrlaboratórium forgását. Az állomást eredetileg pörgetni akarták saját tengelye körül, hogy a földi gravitációt így módon a centrifugális erővel helyettesítsék. A fiúk megfeledkeztek azonban arról, hogy a különböző sugarú körforgást az ember úgy érzékeli, mintha a gravitáció folyton változna. Megállapítottam továbbá azt is, hogy a porszemek és egyéb apróbb tárgyak az űrhajó forgásával ellentétes irányba vándorolnak majd, s az ebben az irányban útjukat álló falak vagy bútordarabok alján gyűlnek fel.

Miután mindezt végiggondoltam, felmáztam az asztalra, majd erősen elrugaszkodva leugrottam róla. Mire földet értem, a fejem úgy kóválygott, mintha ösvér rúgta volna meg. Hipotézisem beigazolódott, űrhajó fedélzetén tartózkodom.

Most már természetesen azt is tudom, ki Ő. Pontosabban: azt tudom, mi nem Ő, ami azért némiképp más. Most már nem gondolhatok rá úgy, mint emberre. Hogy örüljek-e ennek vagy sem, mindeddig nem sikerült eldöntenem. Az is meglehet, hogy Ő a galaxis valamelyik sarkából érkezett tudós, talán biológus, aki egyszerűen "lepkegyűjtő" útján van. Ez viszont már nagyon aggasztana. Vajon szerveim vékony szeletei nemsokára üveglapocskák közé kerülnek, melyeket őfajta medikusok figyelnek majd mikroszkópon?

Amikor legutoljára felébredtem, azonnal észrevettem, hogy valami megváltozott a helyiségben. Az egyik falból fogantyú állt ki, mellette pedig kis lyuk volt. Odaléptem a fogantyúhoz, pár pillanatig nézegettem, majd hirtelen mozdulattal lenyomtam. Hangos kattanást hallottam, s ugyanakkor a lyukból egy proteinlabdac hullott ki. Ekkor hirtelen vad nevetésben törtem ki. A helyiség átváltozott egy hatalmas méretű Skinner-dobozzá. Évek hosszú során át Skinner-

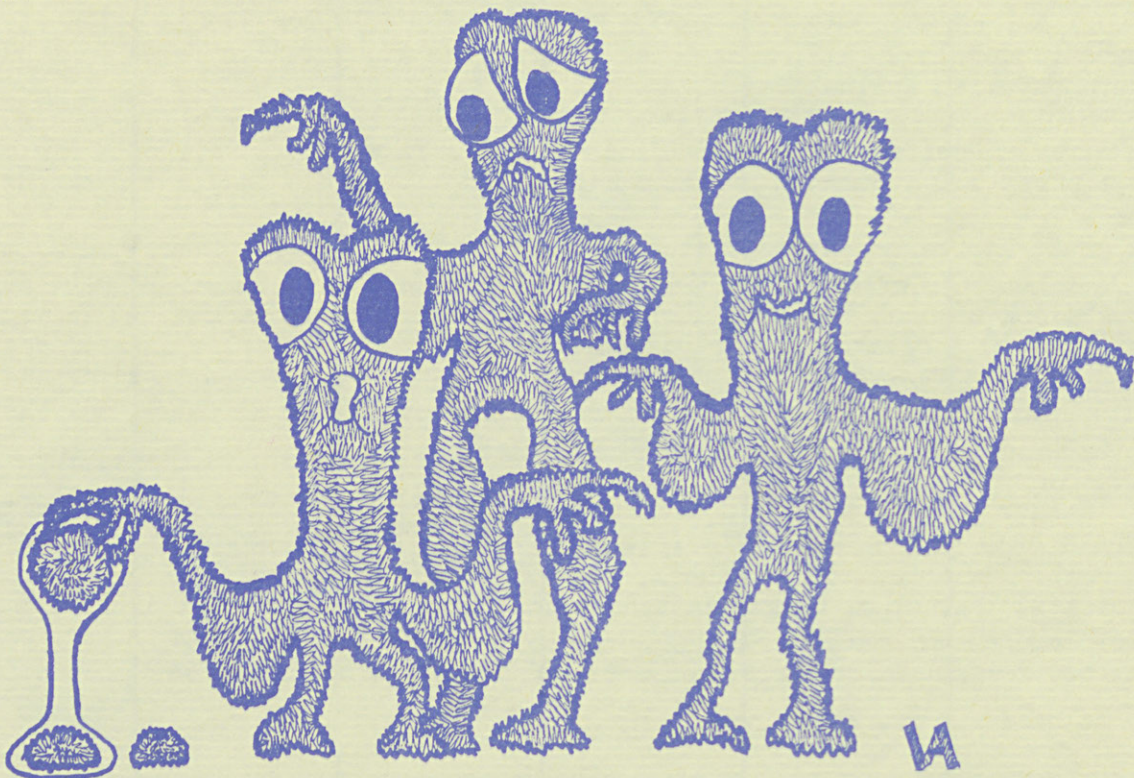
JANUÁRI NOVELLÁNK

dobozokba helyezett fehéregerek viselkedését kutattam. Az egereknek azt kellett megtanulniuk, hogy csak úgy juthatnak egy-egy ételgolyócskához, ha lenyomják a fogantyút. Jól megkaptam: éveken át végzett kísérleteim után itt találok magam fehéregéerként bezárva! Lehet hogy mégiscsak a pokolba kerültem, ahol tényleg betartják a Legfőbb Ítéző szavát: "Mindenki bűnei szerint bűnhődjék".

Előléptettek! Nem fér hozzá kétség, hogy az Ő végtelen galaktikus bölcsességével rájött, elég értelmes vagyok ahhoz, hogy megtanuljam a Skinner-doboz kezelését, úgyhogy most nehezebb feladat elé állított: labirintust kell megoldanom. Mint kiderült, a mi klasszikus T-típusú járatokból összeállított labirintusunk mintájára készült, és egyáltalán nem nehéz megtanulni. Igaz, meglehetősen hosszú; mintegy 23 választút elé kerül az ember. Amikor először haladtam benne végig, majdnem fél óráig kószáltam a folyosón. Bármennyire is meglepő, először nem jöttem rá, hogy labirintusban járok, úgyhogy meg sem próbáltam memorizálni az utat, csak amikor a végére értem, s ott megtaláltam a jutalmul odahelyezett ételt, akkor kapcsoltam, mit várnak el tőlem. A következő alkalommal már sokkal gyorsabban haladtam át a labirintuson, s nem sokkal azután már hiba nélkül fordultam benne jobbra vagy balra, ahogy kellett. Azt viszont be kell ismernem, hogy annak idején a saját fehéregereim ennél sokkal gyorsabban tanulták meg a helyes utat.

A labirintusban nyújtott teljesítményem bizonyára nagy meglepedésére szolgált, mert újabb próbát eszelt ki számomra. Amikor néhány órával ezelőtt felébredtem, egy egészen más helyiségben találtam magam. Ez a szoba teljesen üres volt, eltekintve a velem szemben lévő fal két ajtajától. Az egyik hófehér, a másik ébenfekete volt. Köztem és az ajtó között mély, vízzel telt árkot találtam. Ez nem nagyon tetszett nekem, mert az árok felém eső oldalára Ő egy ugródeszkát helyezett. Választanom kellett: melyik ajtó van nyitva, s vezet az élelemhez. A másik ajtót természetesen zárva találok. Amennyiben tévedek, s a bezárt ajtóhoz ugrom, beleesem a vízbe. Már régóta meg szeretnék fürödni, az szent, de az ilyen fürdőzés gondolatától valahogy mégis idegenkedem...

Miközben álltam és nézegettem az ajtókat, istenesen megrázott. Szó szerint értem: árammal. A "gondos" Ő mindenre számított, és ennek a szobának a padlóját alaposan bevillanydrótozta. Üvöltöttem, összevissza ugráltam, és ugyanolyan rémültem viselkedtem, mint az egerek. Aztán észbekaptam, és

JANUÁRI NOVELLÁNK

hatalmas ívben ugrottam a fehér ajtó irányába. Mit mondjak? A víz dermesztően hideg!

Majdnem egy kerek óra telt el azóta, hogy a fenti sorokat írtam. Nekem hosszabbnak tűnt, de mégsem lehetett több. Gondolkodással töltöttem az időt, és azt hiszem, rájöttem, hogyan szabadulhatnék ki innen. Csak az a kérdés: meg merem-e tenni?

Miközben én itt senyvedek, Ő bizonyára ül valahol, jegyzet és elégedetten mosolyog, mert elmélete beigazolódik. Hirtelen eszembe ötlött, hogy a tudományos elméletek természetét a kutató által használt kísérleti apparátus milyensége határozza meg. Ha Skinner nem találja fel az átkozott dobozát, ha nem fejleszti ki a labirintusokat és az ugródeszkát, ma minden bizonnyal egészen más a viselkedéselmélet. Ehhez magyarázatul elegendő annyit hozzáfűzni, hogy a kísérleti berendezés erősen leszűkíti azoknak a viselkedési típusoknak a számát, amelyeket alanyain az ember megfigyelhet. Így az elméleteknek is csak a laboratóriumokban előforduló magatartásformákra kell magyarázatot adni.

Így nyilvánvaló, hogy amennyiben két különböző civilizáció azonos kísérleti berendezést használ, a végeredmény, azaz elméleteik is majdnem azonosak lesznek.

Mindebből pedig egyenesen következik, hogyan szabadulhatnék innen. Világos, hogy Ő azt várja tőlem: igazoljam valamennyi kedvenc tételét. Nos, ebből nem eszik. Betéve tudom az összeset, ami egyúttal azt jelenti, hogy olyan eredményeket nyújtok majd Neki, amelyek valósággal miszlikbe aprítják becses teóriáit!

Szinte biztosan megmondhatom, mi lesz ennek a következménye. Megszabadul tőlem, ez csak természetes! Az ember ugyanis normális, egészséges állatokkal szeret dolgozni, ezért minden "szokatlanul" viselkedőt kizár kísérleteiből.

Azt azonban természetesen nem láthatom előre, milyen úton fog megszabadulni Ő kellemetlenné vált jelenlétemtől. Vajon "feláldoz?" vagy visszajuttat "állandó kolóniámba?" Egy biztos, megszabadulok ettől az elviselhetetlenné vált helyzettől!

Később egy beszámoló hagzott el (beszélő: csillagközi labor-úrhajó kísérletvezetője, hallgató: a Tudományos Hivatal igazgatója):

"A nemrég felfedezett fajjal végzett munkánk pillanatnyilag leállt. A dolgok eleinte a legjobb kerékvágásban haladtak. Kiválasztottunk egy minden jel szerint normálisnak, egészségesnek tűnő egyedét, amelyet klasszikus kivizsgálásnak vetettünk alá. Eleinte minden tökéletesen megegyezett elképzeléseinkkel. Egyedünk igen gyorsan megtanulta a Bfian-doboz problémáinak megoldását; kutatásaim során nem is láttam még ilyen szép eredményt. Ezután áttértünk a labirintus-, majd az ugródeszka-tesztre, s az eredmények fényesen igazolták elméleteinket. Az egyed viselkedésében azonban hirtelen változások álltak be, eredményei egyre rosszabbak lettek, végül viselkedése szöges ellentétbe került azzal, amit elvártunk tőle. Néha az volt a benyomásom, teljesen megőrült.

Végiggondoltam az egészet. Alanyunkat visszajuttattam természetes kolóniájába. Ugyanakkor kérem hozzájárulásodat az egész faj megsemmisítéséhez. Szemmel láthatóan beteg, tudományos szempontból nincs értéke, ráadásul olyan potenciális veszélyforrást jelent, amely ellen feltétlenül intézkednünk kell. Ugyanis ha véletlenül kontaktusba kerülnének más kolóniákkal, nincs kizárva, hogy a többi állatot is megfertőzik azzal a ragállyal vagy aberrációval, amelyben szenvednek. Gondolom, nem szükséges tovább érvelnem, hogy csak egészséges egyedekre van szükségünk. Elméleteink helyességét csak így tudjuk igazolni! Csak így haladhat el re a tudomány!"

Önkritika

Azon gondolkodom, hogy miért
nincs gumból a pericardiumon.
A sok fájdalom úgy repülne
vissza, hogy fején találná
azt, aki dobta.

(Lehet, hogy nekem is bukósisakot kellene
hordanom?!)

- alfa -

Kedves olvasóink!

A lapterjesztés helyzete az egyetem dol-
gozóinak és hallgatóinak munkabeosztása miatt nem
tökéletes, ezért kérjük olvasóinkat, aki teheti,
fizessen elő! Mi vállaljuk, hogy az egyetem terü-
letén belül kézbesítjük a lapot.

Az előfizetéssel kapcsolatos esetleges pana-
szokat szerkesztőségünk kivizsgálja és az elmaradt
példányokat pótolja. Ha a megrendelőlapon ezt fel-
tűnteti, az előző két számot is biztosítani tudjuk.
A kitöltött megrendelőlapot a szerkesztőségbe (DOTE
DOK Iroda, Elméleti Tömb VIII. em.Pf. 38.) juttassa
el. Itt fizetheti be az előfizetési díjat is, mely
példányonként 15 Ft.

Ne feledje, a ?-lel mindenképpen jól jár, de
hogy meg is kapja, arra a legbiztosabb mód az elő-
fizetés!

HIRDETÉS:

Az INTER-UNIVERSITY CENTRE tanfolyamai DUBROVNIKBAN

A nemzetközi támogatással Dubrovnikban működő
Inter-University Centre az "Egészséget mindenkinek"
program keretében az alábbi tanfolyamokat hirdeti
meg:

- Training of teachers in general medical practice
- Health services research
- Healthy cities
- Social gerontology in international and cross-cultural perspectives
- Self-help and mutual aid in health
- Mental health for all children
- Healthy life-style. Prevention of stroke.
- Promoting health through self-help and clearing-houses
- Community involvement and AIDS-prevention
- Human rights and health
- Medical technology assessment
- Innovations in medical education
- Anthropology and health. Who is normal?
- Demographic trends and population policy

Az 1991. áprilisa és augusztusa között megren-
dezésre kerülő tanfolyamok nyelve angol, időtartamuk
egy-egy hét. Mind az előadók, mind a hallgatók a vi-
lág különböző országaiból verbuválódnak. A tanfo-
lyamon való részvételre eredménnyel a felsőbb éves
hallgatók pályázhatnak. A pályázat és a részvétel
feltételeiről részletes tájékoztatás kapható a Tár-
sadalomrostani Intézetben (Dr. Boján Ferenc,
tel.:406).

Kérdőjel Szerk.

DOTE DOK Iroda
Elm. Tömb VIII. em.

MEGRENDELŐLAP

Megrendelem a Kérdőjel című lap következő öt
számát ... példányban, valamint az első második
számából ... példányt.

NÉV:.....
KÉZBESÍTÉSI CÍM (az egyetemen belül):

.....
Debrecen, 1991. ....

ALÁÍRÁS:.....

Egy kedvezményes utazási
lehetőségre szeretnénk
felhívni a figyelmeteket.

Ausztriában, Németor-
szágban és Svájcban diák-
szállításokon az általatok
kiválasztott helyre és idő-
pontra megszervezzük uta-
zásotokat. Nektek a kiuta-
zásról kell gondoskodnotok,
mi az étkezést és a szál-
lást minimum 10 fős csopor-
tok részére 10-30 DM-nak
megfelelő FORINTERT bizto-
sítjuk. Nagyon olcsó, megé-
ri, és ráadásul oda és ak-
kor utazhattok ahova sze-
retnétek, és amikor nektek
jó.

Ifjúsági Demokrata
Fórum, 1066 Budapest, Ó
utca 8-10. Tel.: 1-310-176

TEMPUS PÁLYÁZAT

Örömmel jelentem, hogy az a TEMPUS JEP (Joint European Project) melyet a Magyar Orvostanhallgatók Egyesülete a négy hazai egyetemet, valamint 17 EC (holland, dán, spanyol, görög, olasz, német) egyetemet összefogva megpályázott, 110.000 ECU működési és 35.000 ECU cseregyakorlati támogatással bekerült az elfogadott projectek közé.

A project alapvonalai a következők:

Távoli cél: az együttműködő 21 egyetem kölcsönösen elfogadott tantervi részeket fejleszt ki, ami végső soron kölcsönösen elismert diplomákhoz, és korlátozás nélküli áthallgatás megvalósulásához vezet. Ennek érdekében:

1. Oktatási lehetőségek fejlesztése egyetemeinken. A terv az, hogy a 4 MOE Helyi Bizottság egyetemein felállít egy-egy oktatási centrumot, esetleg már meglévő szakmai diákszervezetekkel együttműködve. A centrumban nyernének elhelyezést azok a külföldi tankönyvek, oktatási anyagok, mikroszkópok, számítógépek, stb. amelyek a program megvalósításához beszerzésre kerülnek. További segítség lenne egy rendszer felállítása az együttműködő egyetemek között, ami didaktikai parkként oktatási eszközök cseréjét, másolását facilitálja.

2. Csere-TDK szintű cseregyakorlatok megvalósítása. Ez egyelőre elég limitált számú. Lényege, hogy a meglévő csere-TDK katalógusokra alapozva az idén 17 magyar (kb 1:1:1:2 egyetemenkénti arányban) menne 3-3 hónapra a fogadó egyetemekre havi 500 ECU ösztöndíjjal, míg mi 3-3 hónapra összesen 8 vendéget fogadnánk.

Külön kiemelném, hogy ez a csereprogram komoly követelményeket támaszt mind a kiutazókkal, mind a szervezőkkel, mind az egyetemekkel szemben. A választott programot olyan szinten kell megvalósítani (felkészítés, vizsgák a fogadó egyetemen, részletes értékelés mind az okatató, mind a hallgató részéről) hogy egyrészt a kint töltött periódust az egyetem elfogadja a saját tanterv részleges teljesítéseként, másrészt a minősítés alapján a programok továbbfejleszthetők legyenek. Mindez azt feltételezi, hogy a kiválasztott csere-TDK gyakorlat a külföldön töltött periódusnak csak egy részét képezze, s köré általános tanulmányi ténykedések is kell, hogy csoportosuljanak.

A MOE előzetes pályázatot hirdet a fenti TEMPUS ösztöndíjakra!

Pályázati feltételek: az előző félévek (min. 2, max. 4) átlagolt átlaga legalább 4,0; legalább középfokú, vagy azzal egyenértékű nyelvvizsga a fogadó ország nyelvéből, vagy angolból. Az elbírálás az létszámarányos helyelosztást szem előtt tartva országos szinten történik, a tan. átlag, TDK munka, valamint a pályázók által írt "motivációs levél" alapján. A jelentkezés határideje várhatólag 1991. április 15-e lesz, hogy még a jövő tanév első félévében sor kerülhessen az utakra.

Bővebb információ a MOE egyetemi TEMPUS koordinátoraitól nyerhető:

SZOTE - Papp Eszter V. é., SOTE - Vutskits László II. é., POTE - Sámik Gabriella IV. é., DOTE - Molnár Miklós III. é.

A részletes programok és a jelentkezési lapok rajtuk keresztül jutnak majd el Hozzátok, s az oktatási centrumokkal kapcsolatos ötleteiteket, kívánságaitokat is ők továbbítják.

Debrecen, 1991. január 15.

Vereb György
(Vereb György)
A MOE elnöke

